

Täysistunto

Keskiviikko 3.9.2025 klo 14.00—16.56

12. Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimintakertomus vuodelta 2024

Kertomus K 13/2025 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen puheenjohtaja, edustaja Nieminen, ol-
kaa hyvä.

Keskustelu

15.56 **Mira Nieminen ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kelan tehtävänä on huolehtia Suomen sosiaaliturvaan kuuluvien henkilöiden perusturvasta erilaisissa elämän-
tilanteissa. Kelan vastuulla ovat esimerkiksi lapsiperheiden tuet, sairausvakuutus, kuntou-
tus, työttömien perusturva, perustoimeentulotuki, asumistuki, opintotuki, vammaisetuudet
ja vähimmäiseläkkeet.

Kela toimii eduskunnan valvonnassa. Sen hallintoa ja toimintaa valvovat eduskunnan
valitsevat kaksitoista valtuutettua. Kelan toimintaa johtaa ja kehittää hallitus, jossa on
kymmenen jäsentä. Kelan toiminta-ajatus on: Kela turvaa väestön toimeentuloa, edistää
terveyttä ja tukee itsenäistä selviytymistä.

Viime vuonna valtuutetut kokoontuivat yleiskokoukseen yhdeksän kertaa. Myös työva-
liokunnan kokouksia oli yhdeksän. Valtuutettujen yleiskokouksessa käydään läpi valtuu-
tettujen käsiteltäväksi pyytämiä asioita sekä Kelan pääjohtajan esittämä ajankohtaiskatsa-
us Kelan toiminnasta ja kuullaan Kelan hallituksen puheenjohtajan katsaus. Pääjohtajan
ajankohtaiskatsauksessa käydään säännöllisesti läpi muun muassa Kelan eri etuusjärjestel-
mien rahoitustilanne, toimintakulujen kehitys, etuushakemusten läpimenoajat sekä palve-
lukanavien volyymit, työyhteisöä ja henkilöstöä kuvaavat tunnusluvut sekä erilaisia ajan-
kohtaisia aiheita. Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen osallistui yhteen valtuutet-
tujen yleiskokoukseen.

Arvoisa puhemies! Vuonna 2024 moniin keskeisiin Kelan etuuksiin tuli muutoksia, joi-
den tavoitteena on valtiontalouden tasapainottaminen. Osana julkishallinnon säästöä halli-
tus asetti Kelalle 45 miljoonan euron toimintakuluihin kohdistuvan säästövelvoitteen vuo-
sille 2025—2027. Kela lähti toteuttamaan vaadittuja säästöjä välittömästi, vaikka samaan
aikaan sosiaaliturvan muutokset työllistivät sitä runsaasti. Muutoksista ja säästöistä huoli-
matta Kela suoriutui vuodesta 2024 erittäin hyvin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2025 vp

Valtuutetut saivat vuoden aikana kahdesti katsauksen etuuslain muutoksien vaikutuksista etuuksien saajamääriin sekä maksettujen etuuksien määrään. Lisäksi valtuutetut saivat tietoa, miten Kelassa valmistaudutaan etuuksien lainmuutosten toimeenpanoon.

Kela panostaa hyvään asiakaspalveluun ja kehittää palveluitaan. Kela on panostanut asiakaskokemuksen kehittämiseen systemaattisella asiakasymmärrystyöllä. Asiakasymmärrys on eri tietojen pohjalta muodostettu näkemys asiakkaiden tarpeista ja odotuksista sekä palvelujen käytöstä ja siitä, mitä niihin liittyviä haasteita asiakkailla on. Kelan on tärkeää tuntea erilaiset asiakasryhmät, jotta pystytään tuottamaan asiakkaan tarpeisiin vastaavaa palvelua. Vuonna 2024 Kela kehitti toimintaansa entistä vahvemmin myös yhteistyössä asiakkaiden ja kumppaneiden kanssa.

Arvoisa puhemies! Kelassa seurataan säännöllisesti asiakkaiden tyytyväisyyttä palveluihin. Palvelupisteiden asiakkaat antoivat palvelun arvosanaksi keskimäärin 9,1 asteikolla 0—10. Kelan puhelinpalvelujen arvosanan arvioksi muodostui 8,9. Myös tyytyväisyys puhelinvaraukseen oli samalla tasolla.

Myös Kelan palvelukanavien strateginen kehittäminen on jatkunut. Viime vuonna henkilöstöasiakkaiden käyntejä Kelan verkkosivuilla oli 84,3 miljoonaa ja asiakkaat asioivat tunnistautuneina OmaKelassa 43,6 miljoonaa kertaa. OmaKannassa henkilöasiakkaat asioivat 37,8 miljoonaa kertaa. Vuoden lopussa paperittoman Kela-asioinnin on valinnut yli miljoona Kelan asiakasta ja sähköisesti toimitettujen hakemusten osuus on 83 prosenttia. Volyymit ovat siis todella suuria.

Arvoisa puhemies! Kelassa käynnistettiin vuonna 2020 Eepos-ohjelma, joka on monivuotinen strateginen kehittämisohjelma, jossa uudistetaan etuuskäsittelyn vaatimat toimintatavat, alustat ja tietojärjestelmäpalvelut. Uudistuksen tavoitteena on parantaa asiakaskokemusta ja sujuvoittaa etuuskäsittelyä. Vuonna 2024 keskeisenä tavoitteena oli toteuttaa Kelan tavoitetilan mukaisen etuuskäsittelyn mahdollistavien teknologia-alustojen ja kumppanuuksien hankintaan tarvittavat hankintaneuvottelut. Tarjouspyyntö julkaistiin joulukuussa 2024. Hankintapäätös tehtiin keuhäällä 2025. Eepoksen läpivienti on suuri hanke, jonka onnistumisesta tulee huolehtia. Siksi valtuutetut seuraavat ohjelman etenemistä tiiviisti.

Valtuutetut olivat loppuvuodesta 2023 saaneet tietoa sosiaali- ja terveysministeriön valmistelemasta Kansaneläkelaitoksesta annettua lakia koskevasta hallituksen esitysluonnoksesta. Se julkaistiin tammikuussa 2024, ja siihen pyydettiin lausuntoa myös valtuutetuilta. Keskeiset Kelan hallintoa koskevat muutosesitykset liittyvät Kelan hallituksen tehtävien täsmentämiseen, pääjohtajan ja johtajien valintaan sekä toimikauden pituuteen. Lausunnossaan valtuutetut kannattivat esitettyjä muutoksia. He kiinnittivät huomiota siihen, että luonnoksessa ei mainittu Valtiontalouden tarkastusviraston tekemän tuloksellisuustarkastuksen ulottamista Kelaan, mitä parlamentaarinen työryhmä oli ehdottanut. Lisäksi valtuutetut nostivat lausunnossaan esiin, että luonnoksesta puuttui Kelan tiedonsaantioikeuksia laajentava pykälä, vaikka Kela oli ehdottanut sen sisällyttämistä esitykseen. Muutokset Kansaneläkelaitoksesta annettuun lakiin tulivat voimaan 1.7.2024.

Näiden muutosten myötä tuli ajankohtaiseksi päivittää myös valtuutettujen johtosääntöä. Valtuutetut valmistelevat puhemiesneuvostolle ehdotuksen johtosäännön muutoksesta. Eduskunta hyväksyi puhemiesneuvoston valtuutettujen ehdotuksen pohjalta valmistelevan johtosäännön muutoksen helmikuussa 2025.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2025 vp

Sosiaali- ja terveysministeriö käynnisti 2024 Kansaneläkelaitoksesta annetun lain muutoksen jatkovalmistelun. Loppuvuodesta sosiaaliturvaministeri osallistui valtuutettujen kokoukseen ja kertoi, että lisämuutoksia kyseiseen lakiin ollaan valmistelemassa.

Arvoisa puhemies! Kela käynnisti 2021 rekisteröitymismenettelyn kokeilun kuntoutuspalveluissa. Rekisteröitymismenettely on asiakkaan valinnanvapauteen perustuva menettely, jossa Kela asettaa palveluntuottajalle kokemusta, pätevyyttä ja resursseja koskevia soveltuvuusvaatimuksia. Palveluntuottajat, jotka täyttävät soveltuvuusvaatimukset, voivat rekisteröityä ja saada toistaiseksi voimassa olevan sopimuksen Kelan kanssa. Valtuutetut ovat seuranneet kokeilun tuloksia alusta lukien. Kokeilu on osoittanut, että kuntoutuspalvelujen tuottaminen rekisteröitymismenettelyllä tuo useita hyötyjä asiakkaille, palveluntuottajille, julkiselle taloudelle ja Kelalle.

Kelassa on selvitetty rekisteröitymismenettelyn soveltumista myös Kelan taksipalveluihin, mutta selvitys osoitti, että nykyisen hankintamenettelyn jatkaminen ja kehittäminen on tarkoituksenmukaisempaa. Valtuutetut saavat tilannekatsauksen Kelan korvaamien taksimatkojen volyymeista, taksikuljetusten seurannasta ja seurannan kehittämisestä. Valtuutetut edellyttivät, että Kela kehittää myöhästyneiden kuljetusten seurantaa ja raportointia.

Valtuutettujen toiveesta keväällä oli esillä myös Nuotti-valmennus, joka on 16–29-vuotiaille tarkoitettu matalan kynnyksen kuntoutuspalvelu. Kela täsmensi maaliskuussa 2024 myös vammaisten henkilöiden tulkkauspalveluja koskevaa ohjeistustaan.

Kelan valtuutetut käsitelivät myös turvallisuustilannetta, jossa nousi esille, että turvallisuusselvityslain voimassa oleva sanamuoto ei mahdollista riittävän kattavasti perusmuotoisten henkilön turvallisuusselvitysten teettämistä Kelan henkilöstöstä. Valtuutetut pitivät tätä huolestuttavana ja toimittivat oikeusministeriöön kannanoton, jossa ehdotetaan turvallisuusselvityslain muutosta.

Lisäksi Kelan valtuutetut ovat käsitelleet muun muassa Kanta-palveluita, riskienhallintaa, henkilöstöbarometria ja Kelan tuottavuusohjelmaa sekä saaneet säännöllisesti tietoa kansainvälisistä asioista sekä katsauksen perustoimeentulosta. Vuoden lopulla valtuutetut käynnistivät Kelan pääjohtajan hakuprosessin.

Vuoden lopussa Kelan henkilöstön määrä oli 8 201 henkilöä, mikä oli noin 260 henkilöä vähemmän kuin vuotta aiemmin. Henkilöstömäärän väheneminen koski sekä vakinaista että määräaikaista henkilöstöä. Kelan henkilöstön hyvinvointi on valtuutetuille erittäin tärkeää. Kela on panostanut työtyytyväisyyteen suunnitelmallisesti ja perheystävällisesti, jolloin työ voidaan sovittaa yhteen perhe-elämän kanssa sujuvasti ja työtyytyväisyys pysyy hyvällä tasolla.

Arvoisa puhemies! Lopuksi: Muuttuva taloustilanne haastaa Kelan rahoitusta. Sosiaaliturvan suurimmat haasteet liittyvät erityisesti talous- ja työllisyyskehitykseen sekä siihen johtavaan paineeseen pienentää julkisia menoja. Etuuksia Kela maksoi 17,3 miljardia euroa vuonna 2024. Ne suurenvat edellisestä vuodesta 4,3 prosenttia. Kelan toimintakulut ovat samana vuonna 639 miljoonaa euroa. Niiden osuus etuusrahastojen kokonaiskuluista oli 4 prosenttia. Kelan valtuutetut vahvistivat 20.5.2025 vuoden 24 tilinpäätöksen ja myönsivät Kelan hallitukselle vastuuvapauden. Kela on kokonaisuudessaan suoriutunut tehtävästään erinomaisesti, vaikka toimintaympäristö on muuttunut entistä hektisemmäksi, tuonut mukanaan uusia haasteita ja vaatinut merkittäviä uudistuksia. Kelan valtuutetut seuraavat aktiivisesti näitä tilanteita. — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2025 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset Kelan valtuutettujen puheenjohtajalle esittelystä. — Ja nyt menemme sitten keskusteluun. Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

16.06 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Aluksi kiitokset äskeisen puheenvuoron käyttäjälle. Se oli hieno tiivistelmä 158-sivuisesta toimintakertomuksesta, jonka kokonaisu sisältö on oikeasti 18 miljardia euroa, eli nämä etuusmenot ovat vähän yli 17 miljardia ja sitten on Kelan omat toimintakulut. Keskityn tässä nyt sairausvakuutusasioihin. Niistähän saimme eilen illallakin hallituksen tiedotustilaisuudessa kuulla uusia asioita.

Sairausvakuutusmenot ovat suurin etuusryhmä Kelan etuuksista, yhteensä siis 5,2 miljardia euroa tästä runsaan 17 miljardin kokonaisuudesta. Sairausvakuutusetuuksien kasvu oli peräti 8,6 prosenttia, ja se oli toiseksi suurin näistä eri etuuksista. Suurempi oli vain perustoimeentulotuen kasvu, joka oli lähes 15 prosenttia.

Me puhumme julkisuudessa hyvin paljon Kela-korvauksista tällä hetkellä. No, kyllä siinä yleensä selvitetään sitä, mutta luulen, että suurelle yleisölle edelleen on vähän epäselvää, mikä se niin sanottujen Kela-korvausten osuus on tästä koko sairausvakuutuksen kokonaisuudesta. Ja kuten sanoin, se kokonaisuus oli 5,2 miljardia euroa viime vuonna.

No, siitä kaikkein suurin osa menee lääkekorvauksiin, 2 385 miljoonaa — lähes puolet, ei ihan puolet, mutta lähes puolet. Toinen, lähes yhtä suuri ryhmä ovat päivärahat, 2 286 miljoonaa euroa. Pitkään oli kumpikin päivärahojen ryhmä eli sairauspäivärahat ja vanhempien päivärahat suunnilleen yhtä suuret eli noin miljardin, mutta nyt vanhempainpäivärahojen määrä on suurempi, 1 264 miljoonaa euroa.

Sitten tullaan oikeasti näihin Kela-korvauksiin, joiden ympärillä on sitä hallituksesta toiseen jatkuvaa poliittista vääntöä. Siinä sitten viime vuonna, siis vuonna 2024, ne paljon puhutut yksityislääkäreiden palveluiden Kela-korvaukset olivat 89 miljoonaa euroa. Siinä oli kasvua melkein 60 miljoonaa euroa vuoteen 2023, mikä johtui tietenkin siitä, että Kela-korvausta, lääkärikorvausta, korotettiin siitä 8 eurosta per käynti 30 euroon, ja siitä melkein matemaattisesti 3,5 miljoonalla käynnillä tuleekin tuommoinen 60 miljoonan kasvu.

Myös hammashuollon korvauksia oli jonkun verran korotettu, ja niiden osuus oli 50 miljoonaa. Ja sitten se kokonaisuus, jonka nimi on tutkimus ja hoito, joka käytännössä tarkoittaa fysikaalista hoitoa, laboratoriotutkimuksia ja kuvantamistutkimuksia, oli vain 4 miljoonaa euroa viime vuonna. Sehän oli aikanaan pitkään ollut sellaista 40—50 miljoonan euron luokkaa, koronavuosina jopa tuntuvasti suurempi, koska oli ihan oma koronatutkimuksille varattu määrärahasa. Mutta sitten sitä leikattiin edellisen hallituksen aikana tosiaan merkittävästi, ja kun nykyinenkään hallitus ei lähtenyt sitä leikkausta sitten korjaamaan, niin näin ollen se oli tuo 4 miljoonaa.

Eli yhteensä nämä Kela-korvaukset, joista puhumme, olivat 143 miljoonaa euroa, ja niihin ei sisälly esimerkiksi työterveyshuoltoa eikä opiskelijaterveydenhuoltoa.

Kela-korvaukset ovat olleet sellainen asia, niin kuin jo viittasin, että se on jatkuvan poliittisen puuttumisen kohteena. En käy läpi hirveän pitkää historiaa, mutta jos nyt kolme viimeisintä hallituskautta katsotaan.

Pääministeri Sipilän hallituksen aikana leikattiin erittäin voimakkaasti suun terveydenhuollon Kela-korvauksia, suunnilleen tasolta 135 miljoonaa sinne noin 40 miljoonaan. Se on yksittäisistä leikkauksista kaikkein suurin.

Sitten edellisen hallituksen eli pääministeri Marinin hallituksen aikana, jossa itsekin olin hetken aikaa valtioneuvoston jäsenenä, tehtiin 64 miljoonan euron leikkaus, ja se raha siir-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2025 vp

rettiin sitten vanhustenhuoltoon eli ympärivuotisen hoivan rahoitukseen ja oli sillä tavalla niin sanottu sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan sisäinen siirto.

No, nykyinen hallitus on lähtenyt hyvin voimakkaasti — ja sanon: pikkuisen ontuen — korottamaan näitä Kela-korvauksia. Alkuperäinen suunnitelma oli sellainen, että tehdään semmoinen portinvartijajärjestelmä, että yleislääkärikorvauksiin on tuntuva korotus mutta erikoislääkärikäynnistä saa korvauksen vain, jos on yleislääkärin lähete. No, se todettiin käytännössä mahdottomaksi, koska Kela-korvauksista 80 prosenttia on erikoislääkärikorvauksia ja se olisi tavallaan romuttanut koko sen aiemman korvausjärjestelmän.

Niinpä sitten hallitus päätti tehdä ihan sellaisen perustason korotuksen, eli se 8 euroa nostettiin 30 euroon, ja se oli sitten se 60 miljoonaa vuodessa, ja koko hallituskaudella neljänä vuonnahan se tarkoittaa 240 miljoonaa. Sitten tuli tämä rahallisesti pieni mutta periaatteellisesti tärkeä asia, hedelmöityshoitojen Kela-korvauksien tuleminen uudelleen piiriin, ei toki sillä korotusprosentilla, minkä ministeri julkisuudessa kertoi olevan kyseessä, koska se prosentti maksetaan vain niistä Kelan vahvistamista taksoista, jotka ovat paljon, paljon pienemmät kuin yksityissektorin todelliset taksat. Sen niin sanottu hintalappu koko hallituskaudelta on noin 7 miljoonaa euroa. Sitten tuli gynekologikorvausten nostaminen, suuhygienian ja fysioterapian suoravastaanotot. Sen laskennallinen kokonaisuus on 115 miljoonaa euroa koko hallituskaudelle. Ja nyt viimeisimpänä tuli sitten tämä toissa päivänä alkanut yli 65-vuotiaiden kokeilu, jolle on arvioitu kolmen vuoden kustannukseksi noin 220 miljoonaa. Tämä tekee yhteensä 583 miljoonaa euroa. Eilen tosiaan kuulumme, että sitten on tarkoitus leikata kahdelta vuodelta 60 miljoonaa eli yhteensä 120 miljoonaa taas takaisinpäin näitä Kela-korvauksia. En mene spekuloidaan sillä, mihin ne kohdistetaan, todennäköisesti siihen peruskorvaukseen, sillä tavalla ymmärsin. Mutta kaiken kaikkiaan tämä on ollut aika monimutkaista.

Sanoisin tässä lopuksi sen, että Suomessa pitäisi käydä hyvä periaatteellinen keskustelu siitä, mikä on meidän terveydenhuollon rahoituksen perusta. Minun mielestäni me siirryimme jo 50 vuotta sitten oikeasti verorahoitukseen järjestelmään, ja tämä Kela-korvausjärjestelmä jäi tähän rinnalle. Se sopii erinomaisesti lääkekorvauksiin ja päivärahoihin, mutta ehkä täällä hoidossa kannattaisi miettiä, kannattaako näitä muutamia kymmeniä miljoonia pitää siellä ollenkaan. Siirretään se koko raha sinne hyvinvointialueiden puolelle ja rahoitetaan sitä kautta. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Elomaa.

16.14 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Kelan toimintakertomus 2024 heijastaa sosiaaliturvan mittavaa uudistamista, jossa säästöillä ja palveluiden kehittämällä on keskeinen rooli. Digitalisaation ja asiakaspalvelun kehitys on vahvaa. Aktiivinen viestintä ja digipalveluiden laajentaminen helpottavat asiakkaiden asiointia.

Puhelinasiointi on tärkeässä roolissa. Viime vuonna tulikin 2,2 miljoonaa puhelinyhteyttä. Se on valtava määrä. Takaisinsoittopalvelu on toiminut suhteellisen hyvin. Jonotusaika on ollut keskimäärin seitsemän minuuttia tässä palvelussa.

Taksikuljetusten toimivuus on luonnollisestikin kriittinen asia koko järjestelmän toiminnan kannalta. Tässä on ollut jo muutamia vuosia isoja haasteita. Viivästyneiden taksimatkojen osuuden tulee pienentyä, ja seurantaa tulee jatkaa, ja asia on hieman jo parantunut.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2025 vp

Sähköinen asiointi hyödyttää monia ja on tehostanut huomattavasti toimintaa. Paperipostista luopuneiden asiakkaiden määrä nousi nopeasti miljoonaan, kun OmaKelassa tarjottiin paperittoman valinnan tekeminen entistä helpommaksi syyskuun lopusta alkaen. On kuitenkin myös olemassa merkittävä joukko asiakkaita, jotka eivät voi näitä palveluita hyödyntää. Heidän huomioimisensa on jatkossakin erittäin tärkeää.

Eepos-ohjelma on tehostanut huomattavasti etuuskäsittelyä. Käsittelyaikojen tulee olla vähintäänkin kohtuullisia.

Henkilökohtaisen asiakaspalvelun tarve on edelleen suuri, ja viime aikoina se on jopa hieman kasvanut.

Kela-asioista tulee kansalaisilta paljon palautetta meille valtuutetuille, ja se on tärkeää tietoa, jota me viemme sitten tietysti eteenpäin näihin kokouksiin. Meidän Kela-valtuutettujen kokous on noin kerran kuukaudessa, ja siellä käsitellään ajankohtaisia asioita erittäin monipuolisesti. Kelan johtajat osallistuvat näihin kokouksiin. Siellä on pääjohtajan katsaus. Myös Kelan hallituksen puheenjohtaja on näissä kokouksissa mukana. Meille valtuutetuille raportoidaan eri asioista ja monipuolisesti, kuten jo sanoin.

Sen voin todeta, että tässä kohtaa on pakko kiittää myös meidän valtuutettujen puheenjohtaja Mira Niemistä. Hän on vetänyt kokoukset erittäin jouhevasti, ja kokoukset ovat olleet hyvähenkisiä.

Edustaja Lindénillä oli erittäin hyvä puheenvuoro Kelasta ja eri asioista, mihin täytyy kiinnittää huomiota. Sen innoittamana vielä: Olen erittäin iloinen siitä, että hallitus päätti yli 65-vuotiaiden pääsystä nyt sitten myös yksityiselle pari kertaa vuodessa ja myös perushoitotoimenpiteitä voi saada hyvin edullisesti. Se on erittäin hyvä päätös. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rintamäki.

16.17 Anne Rintamäki ps: Arvoisa puhemies! Aluksi kiitän valtuutettujen puheenjohtajaa Mira Niemistä erittäin kattavasta asian esittelystä. Käsittelemme siis Kelan valtuutettujen toimintakertomusta vuodelta 2024. Itse valtuutettuna ajattelin nostaa muutamia huomioita esille.

Huomionarvoista on, että tällä hallituskaudella säästöjä on kohdennettu paitsi itse etuuksiin myös valtionhallintoon, siis sekä Kelaan itseensä että sen asiakkaisiin. Tästä huolimatta vaikuttaa siltä, että niin asiakkaat kuin henkilöstökin vaikuttavat olevan voittopuoleisesti tyytyväisiä Kelaan. Työnantajana Kelaa arvostetaan ja palveluita kehitetään asiakaslähtöisemmiksi koko ajan.

Olemme viime vuonna käsitelleet monenlaisia asioita Kelan valtuutettujen kesken. On selvää, että muutokset esimerkiksi perustoimeentulotukeen, työttömyysturvaan ja asumistukeen aiheuttivat epäselvyyksiä, mikä johti tietysti myös yhteydenottojen ja neuvonnan tarpeen hetkelliseen lisääntymiseen tänä vuonna. Samoin viivästyneet taksimatkat herättivät huolta, minkä vuoksi valtuutetut edellyttivät seurannan ja raportoinnin kehittämistä. Nuorten kuntoutuspalvelun asiakasmäärän väheneminen huolestutti, mutta kyse oli kohde-ryhmän täsmennyksestä. Tulkkauspalveluista todettiin, että vuoden 2010 laki ei vastaa nykytarpeita, minkä vuoksi ohjeistusta täsmennettiin, ja yhdenvertaisuuslautakunnan ratkaisut johtivat väliaikaiseen ohjeeseen tallenteiden tulkkauksesta.

Arvoisa puhemies! Seurasimme myös säännöllisesti henkilöstöbarometria, sosiaaliturvan laskelmia, tietoturvaa ja etuusväärinkäytöksiä. Etuusväärinkäytökset ovatkin sellainen asia, joka usein herättää kansalaisissa kiivastakin keskustelua, kun se täysin aiheelli-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2025 vp

sesti herättää närää ja epäoikeudenmukaisuuden kokemusta. Etuuksien maksamisen, kuten minkä tahansa muunkin julkisen varojen käytön, täytyy perustua huolelliseen harkintaan, koska kysymys on aina veronmaksajien rahoista. Kun väärinkäytöksiä tai muuta leväperäistä rahankäyttöä tapahtuu, kokee veronmaksaja edunvalvontansa pettäneen. Onneksi Kela kuitenkin jatkuvasti panostaa toiminnassaan etuusväärinkäytösten ennakkointiin, ehkäisyyn ja tunnistamiseen. Vuosiraportin 2024 mukaan väärinkäytösepäilyjen määrä onkin laskusuhdanteessa. Tämä on varsin iloinen uutinen.

Arvoisa puhemies! Kela sai 45 miljoonan euron toimintakulusäästövelvoitteen vuosille 25—27, jota toteutetaan vähentämällä määräaikaista henkilöstöä ja karsimalla toimitiloja. Aktiivinen viestintä ja digipalveluiden laajentaminen helpottavat asiakkaiden asiointia. Paperiton palvelu on laajentunut ja asiakkaiden nopeasti omaksuma.

Kerron tähän loppuun kuitenkin semmoisen uutisen, mikä minulle tuli tai minkä sain selville tuttavaltani. Hän oli saanut yhden päivän aikana Kelalta 13 kirjettä. Viikkoa aikaisemmin niitä oli tullut neljä. Hänellä oli paperiton asiointi käytössä, eli tarkkuutta on ehkä vielä syytä hioa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strandman, poissa. — Edustaja Suhonen.

16.21 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimintakertomus vuodelta 2024 tuo esiin asioita, joita päätöksenteossa tulee huomioida. Toimintakertomuksessa todetaan, että pienituloisuus on yleisintä niillä nuorilla, jotka ovat työelämän ulkopuolella opiskelun, työttömyyden tai muun syyn takia. Työttömien pienituloisuusaste kasvaa vuoden 2024 lakimuutosten seurauksena enemmän kuin muilla sosioekonomisilla ryhmillä.

Toimintakyky, työkyky ja kuntoutuminen -osiossa painoalueen keskeisiä tutkimuskohteita ovat olleet työ-, opiskelu- ja toimintakykyyn liittyvien etuuksien ja palveluiden käyttö sekä käytössä tapahtuneet muutokset. Tavoite on tuottaa tietoa, jolla voidaan ehkäistä ja lyhentää työkyvyttömyyttä ja sairauspoissaoloja. Tutkimuksessa on selvitetty kuntoutuspalveluiden ja -etuuksien toteutumista ja vaikuttavuutta. Tavoite on ollut tuottaa tietoa, miten kuntoutuspalveluilla ja kuntoutusrahetuuksilla voidaan edistää eri-ikäisten ja erilaisissa elämäntilanteissa olevien asiakkaiden toimintakykyä, työkykyä ja kuntoutumista. Tämä on hyvä huomio, ja odotan mielenkiinnolla, miten näitä tutkimustuloksia hyödynnetään päätöksenteossa, että työkyky ja kuntoutuminen paranisivat ihmisillä.

Arvoisa rouva puhemies! Hakemusten läpimenoajoista valtuutetut ovat kokouksessaan saaneet selvityksen siitä, montako päivää keskimäärin menee ennen kuin Kela on antanut eri etuuksien hakemuksiin päätöksen. Kela ylläpitää hakemusten läpimenoajoista ajantasaista tilastoa. Läpimenoaikoja seuraamalla on tarkoitus varmistaa, että etuuksien toimeenpanoprosessit ovat toimivia. Kelaan saapuville hakemuksille on asetettu läpimenoaikatavoitteet eli tavoiteajat, joissa hakemukset tulee keskimäärin ratkaista. Tavoitteiden toteutumista seurataan tarkastelemalla läpimenoaikojen keskiarvoja, tavoiteajan ylittäneiden ratkaisujen osuutta ratkaisujen kokonaismäärästä sekä läpimenoaikojen hajontaa. Vuonna 2024 etuuksien läpimenoaikatavoitteet saavutettiin Kelassa pääosin hyvin. Tämä on hyvä kuulla, että hakemusten läpimenoajat toteutuvat hyvin, koska kuten tiedämme, tukea saavat henkilöt pääasiassa ovat tilanteessa, jossa jokainen euro on tärkeä ja jokaista euroa odotetaan, jotta toimeentulo olisi edes jotenkin turvattu.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2025 vp

Arvoisa rouva puhemies! Haluan hakemuksiin liittyen tuoda esiin seikan, joka herättää huolta. 16-vuotiaan lapsen isä lähetti minulle viestin, jossa totesi, että hänen tyttärtään koskeva vammaistukipäätös ei ollut oikea ja hän on tehnyt tästä asianmukaisen valituksen. Kyseinen valitus on vastaanotettu Kelalla 19.3.2025. Nyt olemme menossa jo syyskuussa, ja valitus on edelleen käsittelyssä. Aikaa siis on kulunut jo kohta puoli vuotta valituksen käsittelyssä. Kysynkin: onko näin pitkä valituksen käsittelyaika normaalia Kelalla, ja onko tällainen odotusaika kohtuullista, kun puhutaan lasta koskevasta vammaistuesta? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Meillä alkaa täyttyä aika, joka tähän on varattu, mutta edustaja Honkonen on poissa, ja jos edustaja Lohi lupaa pitää puheenvuoronsa tiiviinä, niin se ehditään ottaa vielä tähän blokkiin, mutta sen jälkeen menemme muihin asioihin.

16.25 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Kansaneläkelaitoshan on eduskunnan alainen ja todella tärkeää tehtävää hoitava laitos meidän sosiaaliturvakentässä. Kansaneläkelaitoksen lainsäädännössä määritellään sen tehtävät. 2 luvun 2 §:ssä muistaakseni mainitaan erikseen tehtävänä tehdä ehdotuksia alan lainsäädännön kehittämiseksi. Tämäkin on tärkeä tehtävä, ja matkan varrella Kelahan on tehnyt näin. Myöskin Kansaneläkelaitoksen valtuutetut kokouksissaan kuulevat erilaisia hankkeita, missä Kelan johto tuo esille lainsäädännön kehittämistarpeita. Ne yleensä liittyvät sosiaaliturvalainsäädäntöön, jossa on huomattu käytännössä joku ongelma.

Nyt kuitenkin saimme budjettiprosessin edellä lukea lehdistä, että ministeriöstä on pyydetty Kelalta tavallaan leikkauslistoja: mistä sosiaaliturvasta voisi leikata? Ehkä rohkenisin esittää sellaisen toiveen, että kun täällä ehkä on paikalla Kelan valtuutettuja, niin voisi olla paikalla tällainen keskustelu siitä, onko ehkä sen 2 §:n mukaista Kelan toimintaa miettiä ja lähteä tekemään tällaisia leikkausehdotuksia vai meneekö tämä ehkä johonkin sen ulkopuolelle. Lähinnä ajattelen, että voi olla hankala juttu, jos me lähdetään puoluepolitisomaan Kansaneläkelaitoksen toimintaa. Tässä voidaan mennä vahingossa sellaiselle tielle, että siitä tulee vähän niin kuin osapuoli näihin leikkauskeskusteluihin, ja se ei olisi minusta hyvää eikä asianmukaista. Tällaisen huolen haluan tuoda tässä esille.

Toinen näkökulma liittyy siihen, että kun katsoo meidän sosiaaliturvamenojen kehitystä ja Kelan toimintaa, niin erilaisissa haastavissakin tilanteissa, vaikkapa korona-aikana, Kela kykeni kyllä aika hyvin sopeutumaan niihin niin, että kyettiin käsittelemään asiat, joita tuli listalle, aika ripeästi. Mutta samaan aikaan täytyy todeta, että kun meidän pitää hakea julkiselta sektorilta tuottavuutta, niin Kelalla on yli 8 000 työntekijää ja meillä voisi olla, jos me otettaisiin lainsäädännöllä tekoälyä voimakkaammin käyttöön, mahdollisuus vieläkin tuottavuutta lisätä. Harva on kovin pahoillaan, jos siellä tekoäly on tehnyt sinulle myönteisen päätöksen. Ja silloin, jos päätösesitys olisi koneälyä hyödyntäen vaikka negatiivinen, se lainsäädäntö voisi sanoa, että silloin tulisi se luonnollinen ihminen käsittelemään sitä. Me voitaisiin tätä kautta saada erittäin paljon tuottavuutta parannettua.

Nämä ovat semmoisia asioita, joista meidän on pakko alkaa keskustelemaan, kun katsotaan, miltä tämä julkisen talouden tilanne tänä päivänä näyttää.

Tällaisia ajatuksia, puhemies, tähän.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2025 vp

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.